

Ár 2016, föstudaginn 2. desember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Oddur Ólason og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 41/2016:**

M
gegn
F.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni dags. 1. júlí 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. samdægurs. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 8. júlí 2016, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með tölvupósti dags. 9. september 2016. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar sama dag og var henni gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Viðbótargögn í málinu bárust frá sóknaraðila með bréfi, dags. 17. október 2016 og var bréfið sent varnaraðila með tölvupósti sama dag, til að gefa honum kost á að tjá sig um þau. Aðrar viðbótarathugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 2. nóvember 2016. Var bréfið sent varnaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 3. nóvember 2016, og gefinn kostur á að tjá sig um hana. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 7. nóvember 2016.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar dags. 25. nóvember 2016.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili gaf út veðskuldabréf nr. X til FF hf. þann 30. desember 2005. Varnaraðili hefur tekið yfir réttindi og skyldur FF, sbr. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins dags. 9. október 2008.

Samkvæmt fyrirsögn veðskuldabréfsins var um fasteignalán í erlendri mynt að ræða. Þá segir „skuldabréfið er gengistryggt, með breytilegum vöxtum og jöfnum afborgunum“ og í aðfararorðum meginmáls viðurkenndi lántaki að skulda FF að jafnvirði íslenskra kr. 26.000.000 í eftirtöldum myntum og hlutföllum JPY 100,0%. Þá var í veðskuldabréfinu mælt fyrir um að skuldin bæri breytilega LIBOR vexti að viðbættu 1,30% vaxtaálagi. Vextir greiddust mánaðarlega á sama tíma og afborganir af láninu og var fyrsti gjalddagi þess 1. mars 2006. Skuldabréfið var tryggt með 1. veðrétti í fasteign sóknaraðila og dóttur hennar, A, að B.

Við undirritun veðskuldabréfsins ritaði sóknaraðili einnig undir yfirlýsingu fylgiskjal með láni í erlendri mynt. Þar var lánið tilgreint að jafnvirði kr. 26.000.000 í

myntinni JPY 100%. Þar sagði að lántaki gerði sér grein fyrir því að lántaka með þessum hætti væri áhættusamari en lántaka í íslenskum krónum. Þá sagði að lántaki gerði sér grein fyrir því að höfuðstóll lánsins gæti hækkað umtalsvert á lánstímanum. Bæði væri um að ræða vaxtaáhættu og sveiflur á alþjóðlegum gjaldeyrismörkuðum.

Þann 12. janúar 2006 var andvirði lánsins að fráðregnum kostnaði, eða JPY 48.281.006 greitt inn á gjaldeyrisreikning sóknaraðila nr. Y, sem stofnaður var af lánveitanda. Greiðsla afborgana og vaxta fór fram með því að gjaldeyrisreikningar sóknaraðila nr. Y og Z voru skuldfærðir hverju sinni allt þar til í lok október 2008 þegar viðauki var gerður við veðskuldabréfið um frestun afborgana og vaxta, sbr. einnig viðauka, dags. 26. febrúar 2009 um sama efni og 22. júní sama ár um greiðslujöfnun, en á sama tíma voru einnig lögð höft á gjaldeyrisviðskipti. Nánar tiltekið var gjaldeyrisreikningur sóknaraðila nr. Þ, sem stofnaður var 30. nóvember 2005 í tengslum við umsókn sóknaraðila um lánið, skuldfærður fyrir afborgunum og vöxtum frá 1. mars 2006 til 30. ágúst 2006, og gjaldeyrisreikningur sóknaraðila nr. Z, sem stofnaður var 30. ágúst 2006, skuldfærður fyrir afborgunum og vöxtum til 1. október 2008.

Þann 27. október 2008 var gerð skilmálabreyting á veðskuldabréfinu, þannig að greiðslum afborgana og vaxta var frestað til 1. mars 2009. Bar viðaukinn fyrirsögnina „Viðauki við lán í erlendri mynt“. Í viðaukanum kom fram að eftirstöðvar lánsins þann 1. október 2008 hafi verið JPY 45.511.378,00.

Þann 26. febrúar 2009 var gerð önnur skilmálabreyting á veðskuldabréfinu, þannig að greiðslum afborgana og vaxta var frestað til 1. júní 2009. Í viðaukanum kom fram að eftirstöðvar lánsins þann 1. febrúar 2009 hafi verið JPY 45.866.883.

Þann 22. júní 2009 var gerð þriðja skilmálabreytingin á veðskuldabréfinu þar sem eftirstöðvum lánsins var greiðslujafnað. Bar viðaukinn fyrirsögnina „Greiðslujöfnun Viðauki við lánssamning/Veðskuldabréf í erlendri mynt“. Greiddi sóknaraðili þá afborganir og vexti af láninu miðað við greiðslubyrði lánsins í maí 2008.

Með bréfi, dags. 15. febrúar 2011, tilkynnti varnaraðili sóknaraðila að hann hefði endurreiknað veðskuldabréfið á grundvelli bráðabirgðaákvæðis X í lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, sbr. lög nr. 151/2010, þ.e. miðað við lægstu óverðtryggðu vexti sem Seðlabanki Íslands birtir samkvæmt 10. gr. laga nr. 38/2001. Útreikningurinn leiddi til þess að eftirstöðvar veðskuldabréfsins lækkuðu úr kr. 64.269.986 í kr. 41.020.110. Undirritaði sóknaraðili í kjölfarið viðauka við veðskuldabréfið, dags. 25. mars 2011, um endurútreikning höfuðstóls þess.

Með bréfi, dags. 19. nóvember 2013, var kröfu sóknaraðila um leiðréttingu endurútreiknings veðskuldabréfsins á grundvelli fullnaðarkvittana hafnað. Í bréfinu sagði: „*Samkvæmt bráðabirgðaákvæði X í lögum nr. 38/2001 bar bankanum að reikna öll fasteignalán einstaklinga óháð því hvort lánin væru gengistryggð eða erlent og því var lán þitt nr. 4332 endurreiknað. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 542/2011, Þorsteinn Hafsteinsson og Marsibil Baldursdóttir gegn Íslandsbanka hf. var komist að þeirri niðurstöðu að þar sem lánið væri erlent þyrfti ekki að leiðrétta það frekar. Lán nr. 4332 er greitt út í JPY, sbr. meðfylgjandi kvittun. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 337/2012, Reynir Finndal Grétarsson gegn Landsbankanum hf., var m.a. komist að þeirri niðurstöðu að lán sem greitt var út í myntum væri lögmætt erlent lán. Bankinn mun því ekki leiðrétta lán nr. 4332 frekar.*“

Lánið var greitt upp 5. júní 2014.

Með tölvubréfi, dags. 6. nóvember 2015, hafnaði varnaraðili jafnframt kröfu sóknaraðila „*samkvæmt neytendalánaendurútreikningi kr. 26.998.299 sem er á því byggður að miðað er við árlega hlutfallstölu kostnaðar sbr. lög um neytendalán nr. 121/1994*“. Í bréfinu sagði m.a. að dómaframkvæmd Hæstaréttar staðfesti að þegar endurreikna þyrfti lán, væri ekki hægt að horfa til hlutfallstölu kostnaðar, sbr. lög nr.

121/1994. Var kröfu um endurgreiðslu á grundvelli endurútreiknings sem byggði á hlutfallstölu kostnaðar því hafnað. Í bréfinu hafnaði varnaraðili enn fremur útreikningum sóknaraðila sem byggðu á fullnaðarkvittunum, samtals að fjárhæð kr. 15.094.250. Um það atriði sagði í bréfi varnaraðila að óumdeilt væri að lánið hefði verið greitt út með því að sóknaraðili hefði fengið japönsk jen inn á gjaldeyrisreikning sinn og því kæmu fullnaðarkvittanir ekki til skoðunar. Í því sambandi var m.a. vísað til dóma hæstaréttar um þetta efni í málum nr. 3/2012, 66/2012 og 332/2012.

Sóknaraðili hefur sent bréf og krafist leiðréttingar við varnaraðila, en varnaraðili hefur ávallt hafnað þeim erindum.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst endurgreiðslu frá varnaraðila vegna: „*ólöglegs erlends láns sem ég tók árið 2005 til 40 ára. Ég krefst hæstu endurgreiðslu með dráttarvöxtum miðað við þá vexti sem tilgreindir eru á veðskuldabréfinu nr. [X].*“ Í útreikningi sem settur var fram með þessari upphaflegu kröfu kom fram að sóknaraðili teldi kröfu sína nema alls 29.998.299 og var hún þar sundurliðuð í ofgreiddar afborganir, vexti og vaxtavexti. Þessu erindi fylgdi m.a. tölvupóstur frá B, erindreka hjá hagsmunasamtökum heimilanna ásamt útreikningum hans. Kemur fram í póstinum að um sé að ræða „*endurútreikninga á láninu, með nokkrum mismunandi aðferðum*“

Þá skilaði sóknaraðili inn viðbótarathugasemdum þann 3. október 2016, þar sem sóknaraðila setti fram endanlega kröfu þess efnis að varnaraðila verði gert að greiða sér kr. 18.413.867 með vöxtum samkvæmt 4. gr, sbr. 18. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Byggist ofangreind kröfufjárhæð á niðurstöðu endurútreiknings á láni nr. X miðað við svokallaða fullnaðarkvittanareglu. Að auki sé krafist vaxta af þeirri fjárhæð samkvæmt 4. gr., sbr. 18. gr. laga nr. 38/2001 til greiðsludags sé hann því stofndagur kröfu um endurgreiðslu þeirrar fjárhæðar sem hafði þá ranglega verið ofgreidd.

Sóknaraðili telur að hún hafi ofgreitt af erlendu láni hjá varnaraðila og telur að það sé ólöglegt en á veðskuldabréfinu hafi komið fram að upphafleg lánsfjárhæð væri kr. 26.000.000.

Sóknaraðili vísar til þess að við hrúnið árið 2008 hafi lánið hækkað mjög mikið og hafi orðið um það bil þrefalt hærra en í upphafi. Sóknaraðili hafi fengið frýstingu frá nóvember 2008 til júní 2009 en annars hafi sóknaraðili alltaf greitt á réttum tíma af láninu. Þegar lánið hafi svo verið endurreiknað samkvæmt „Árna Páls lögnum“ hafi verið hvorki verið tekið tillit til fullnaðarkvittana né heldur þeirrar staðreyndar að lánið hafi verið í íslenskum krónum. Þetta hafi gert það að verkum að lánið hafi samt sem áður verið um helmingi hærra en í upphafi, eða kr. 57.000.000 þrátt fyrir afborganir sóknaraðila. Í þessu máli sé varnaraðili fagaðili og telur því sóknaraðili að varnaraðili eigi að bera ábyrgðina, en sóknaraðili sé hvorki fag- né rekstraraðili.

Sóknaraðili telur sig hafa mótmælt réttmæti allra greiðslna sinna af láninu frá hrúninu árið 2008 og hafi sent nokkur bréf til varnaraðila til að fá leiðréttingu þar sem sóknaraðili telur augljóst að um ólöglegt lán sé að ræða, enda hafi upphæðin komið fram á veðskuldabréfinu í íslenskum krónum og að japönsk jen hafi verið gjaldeyrisviðskipti.

Kjarni máls þessa sé það álitaefni hvort að lán nr. X sem sóknaraðili hafi tekið hjá forvera varnaraðila árið 2005 og hafi greitt upp hjá varnaraðila árið 2014, hafi verið lán í íslenskum krónum með ólögsmætri gengistryggingu, eða lögmætt lán í erlendum gjaldmiðlum. Hafi öll fasteignalán einstaklinga, þar með talið það lán sem hér um ræðir, verið endurreiknað samkvæmt bráðabirgðaákvæði X í lögum nr. 38/2001 óháð því hvort

lánin væru gengistryggð eða í erlendri mynt, en sá endurútreikningur hafi verið gerður í febrúar 2011. Ekki sé ágreiningur um þessi atriði í málinu heldur aðeins um hvort hið umrædda lán nr. X hafi verið í erlendri mynt eða gengistryggt og þar af leiðandi hvort sóknaraðili geti byggt á svokallaðri fullnaðarkvittanareglu.

Þá vísar sóknaraðili til þess að óhjákvæmilegt sé að gera þá athugasemd við málatilbúnað varnaraðila að þar sé ekki getið ákveðinna lykiltríða sem sóknaraðili telur skipta höfuðmáli. Þannig leggi varnaraðili t.d. áherslu á að í fyrirsögn skuldabréfsins sé það sagt vera í erlendri mynt, en víki hins vegar hvergi að því að ofarlega í haus bréfsins segir berum orðum að það sé gengistryggt. Þar sé fjárhæð lánsins jafnframt sögð vera kr. 26.000.000 en ekki sé tilgreind nein fjárhæð í erlendri mynt. Jafnframt sé afdráttarlaust kveðið á um gengistryggingu í skilmálum bréfsins þar sem segir: „1. Lán þetta er bundið sölugengi [FF] á ofangreindum myntum tveimur virkum dögum fyrir útborgunardag. 2. Höfuðstóll skuldarinnar breytist í hlutfalli við breytingar á sölugengi hvernar myntar eins og það var tveimur dögum fyrir útborgunardag til fyrsta gjalddaga, og síðan í hlutfalli við breytingar á sölugengi myntanna milli gjalddaga...“ Enn fremur hafi láninu fylgt greiðsluáætlun í íslenskum krónum þar sem það hafi komið skýrt fram að skilmálar hennar væru hluti af umræddri skuldaviðurkenningu.

Ákveðin viðmið hafi mótast í dómaframkvæmd þar sem reynt hafi á hvort að skuldbinding teljist vera í íslenskum krónum eða erlendum gjaldmiðlum. Vísar sóknaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 92/2010 og telur sóknaraðili að sömu atriði eigi við með sama hætti í máli þessu, þó ekki sé víkið að þeim í málatilbúnaði varnaraðila.

Til stuðnings afstöðu sinni hafi varnaraðili vísað til ýmissa dóma Hæstaréttar Íslands þar sem komist hafi verið að þeirri niðurstöðu að lán séu í erlendum gjaldmiðlum. Sóknaraðili telur hins vegar að þau mál séu ekki að öllu leyti sambærileg því sem hér um ræðir og að viðkomandi dómur hafi því takmarkað fordæmisgildi í þessu samhengi. Í máli Hæstaréttar nr. 542/2011 byggðist niðurstaðan á fyrsta lagi á því að í fyrirsögn skuldabréfsins hafi verið í erlendum gjaldmiðlum, í öðru lagi að lánsfjárhæðin hafi fyrst verið tilgreind í þeim erlendu gjaldmiðlum og svo jafnvirði hennar í íslenskum krónum, í þriðja lagi hafi verið tilgreindir erlendir vextir (LIBOR/EURIBOR), og í fjórða lagi hafi verið vísað til þess að í skilmálabreytingu vegna lánsins hefði aðeins verið getið um erlenda gjaldmiðla en hins vegar hefði þar ekki komið fram jafnvirðisfjárhæð skuldbindingarinnar í íslenskum krónum. Þessi atvik séu ólík atvikum í því máli sem hér um ræðir, að því leyti að í texta skuldabréfs lánsins nr. X hafi komið beinlínis fram að það sé gengistryggt, hvergi hafi komið fram fjárhæð í erlendum gjaldmiðli heldur aðeins í íslenskum krónum, og í skilmálabreytingum sem gerðar hafi verið alls þrisvar á láninu sem og viðauka vegna endurútreiknings sé upphafleg lánsfjárhæð aðeins tilgreind í íslenskum krónum þó svo að í fyrstu tveimur skilmálabreytingunum hafi að vísu komið einnig fram uppreiknaðar eftirstöðvar miðað við japönsk jen. Jafnframt bendir sóknaraðili á að í fyrstu skilmálabreytingunni hafi verið gerður sérstakur áskilnaður um að þegar fyrsta greiðsla samkvæmt nýjum greiðsluskilmálum lánsins hefðist myndi „greiðslubyrði í íslenskum krónum ráðast af sölugengi [FF] á gjalddaga“ en slíkt orðalag komi einmitt heim og saman við að skuldbindingin hafi í raun verið gengistryggð.

Einnig hafi varnaraðili vísað til dóms Hæstaréttar í máli nr. 337/2013 máli sínu til stuðnings. Á hinn bóginn bendir sóknaraðili á að atvik í því máli hafi verið nokkuð sérstök. Fram komi í dómnum að um var að ræða lánsamning á sama formi og sá lánsamningur sem í máli nr. 155/2011 hafi verið talinn vera í íslenskum krónum. Það sem virðist þó öðru fremur hafa leitt til ólíkrar niðurstöðu í umræddu máli sé að lánsfjárhæðin hafi verið greidd út með millifærslu í erlendum gjaldmiðli inn á reikning í

erlendum banka, nánar tiltekið í Georgíu. Slíku sé hins vegar ekki til að dreifa í því máli sem hér sé til úrlausnar, þar sem lánsfjárhæðin hafi verið lögð inn á reikning sóknaraðila hjá varnaraðila. Auk þess hafi það hvorki verið að beiðni né frumkvæði sóknaraðila sem fjárhæð lánsins hafi verið skipt yfir í japönsk jen og þau hafi verið lögð inn á gjaldeyrisreikning nr. Y sem bankinn hafði stofnað í því skyni.

Þá hafi varnaraðili vísað til dóms Hæstaréttar í máli nr. 3/2012 en atvik í því máli hafi einnig verið að mörgu leyti sambærileg og í máli nr. 155/2011 þar sem láNSSsamningur hafi verið talinn hafa verið í íslenskum krónum. Það sem virðist aðallega hafa ráðið því að komist hafi verið að ólíkri niðurstöðu í hinu umrædda máli sé að þar hafði lántakandi sjálfur frumkvæði að því að stofna gjaldeyrisreikninga og hafi óskað eftir því að andvirði lánsins yrði lagt inn á þá í erlendum gjaldmiðlum. Auk þess hafi lántakandi sjálfur haft frumkvæði að gjaldeyriskaupum til þess að standa straum af afborgunum lánsins í hinum erlendum gjaldmiðlum. Sama máli gegni um tilvísaða dóma Hæstaréttar í málum nr. 66/2012 og 332/2012, þar sem hafi aðallega verið lagt til grundvallar að lántakendur höfðu í báðum tilfellum að eigin frumkvæði óskað eftir því að lán yrði greitt út í erlendum gjaldmiðlum og þær fjárhæðir yrðu lagðar inn á tilgreinda gjaldeyrisreikninga. Slíkar kringumstæður séu hins vegar ekki fyrir hendi í því máli sem hér um ræðir, því eins og áður segir hafi það ekki verið að frumkvæði sóknaraðila sem forveri varnaraðila hafi ákveðið að hafa þá tilhögun á efndum aðalskyldu sinnar samkvæmt láNSSsamningnum að stofna sérstakan gjaldeyrisreikning í nafni sóknaraðila eða skipta andvirði lánsins yfir í japönsk jen og leggja þau inn á þann reikning. Þar sem sóknaraðili sé í þessu sambandi í stöðu neytenda, verði varnaraðili sem sé í þessu tilliti í stöðu lánveitanda, að bera hallann af þessari tilhögun forvera síns, enda hafi aldrei verið gerð grein fyrir neinum áhrifum þess á réttarstöðu sóknaraðila.

Í dómaframkvæmd Hæstaréttar, þar sem fjallað hafi verið um hvort samningur sé um lán í erlendri mynt eða íslenskum krónum bundið gengi erlendrar myntar, hafi fyrst og fremst verið byggt á skýringu á texta viðkomandi láNSSsamnings þar sem lýst sé skuldbindingu þeirri sem lántaki hafi gengist undir, en þar að auki til atriða sem lúta að því hvernig hann hafi verið efndur og framkvæmdur að öðru leyti. Sóknaraðili telur því rétt að benda sérstaklega á þau atriði sem styðja þá málsástæðu að hið umþrætta lán nr. X hafi í raun verið í íslenskum krónum með ólögmati gengistryggingu. Í fyrsta lagi hafi komið sérstaklega fram berum orðum í skuldabréfinu að það sé gengistryggt sem eins og gefi að skilja geti aðeins átt við um skuldbindingu í íslenskum krónum. Í öðru lagi sé fjárhæð lánsins aðeins tilgreind í íslenskum krónum en ekki erlendum gjaldmiðli, heldur sé eingöngu vísað til tengingar við erlendan gjaldmiðil með prósentuhlutfalli. Í þriðja lagi sé sérstaklega kveðið á um gengistryggingu í 1. og 2. gr. skilmála skuldabréfsins þar sem höfuðstóll lánsins sé sagður breytast í hlutfalli við breytingar á sölugengi viðmiðunargjaldmiðils, en eðli málsins samkvæmt geta slíkar breytingar aðeins orðið á höfuðstól ef hann sé í íslenskum krónum og bundinn við fengi erlendra gjaldmiðla. Í fjórða lagi sýnir greiðsluáætlun lánsins áætlaða greiðslubyrði og tilgreinir sérstaklega höfuðstól í íslenskum krónum, en áætlun þessi hafi verið hluti láNSSsamningsins samkvæmt lögum nr. 121/1994 um neytendalán. Í fimmta lagi sé upphafleg lánsfjárhæð tilgreind í íslenskum krónum í öllum skilmálabreytingum og viðaukum sem gerðir hafa verið við lánið. Í sjötta lagi hafði sóknaraðili hvorki frumkvæði að því að óska eftir að lánið yrði greitt út í erlendum gjaldmiðli né því að stofnaður yrði sérstakur gjaldeyrisreikningur í því skyni, heldur hafi sú tilhögun verið höfð alfarið að frumkvæði lánveitanda.

Þá vísar sóknaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 155/2011 þar sem talið hafi verið mestu máli skipta að eina tilgreiningin í láNSSsamningi á fjárhæð lánsins hafi verið í íslenskum krónum, en hvergi hafi verið getið um fjárhæð skuldarinnar í hinum erlendu

gjaldmiðlum, heldur aðeins hlutföll þeirra og viðmiðun við gengi á tilteknum degi fyrir útborgun lánsins. Engu máli skipti þó fyrirbyggjandi væri „kaupnóta“ frá lánveitanda þar sem getið hafi verið viðskipta með tilgreindar fjárhæðir í erlendum gjaldmiðlum. Hafi niðurstaðan verið sú að umrætt lán taldist vera í íslenskum krónum. Því næst vísar sóknaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 604/2010 þar sem segir orðrétt: „*Að framan var gerð grein fyrir lánssamningum aðilanna, en þar skiptir mestu það efni þeirra að lánsfjárhæð var í öllum tilvikum ákveðin í íslenskum krónum og hana bar að endurgreiða í sama gjaldmiðli.*“ Þá hafi lánin verið bundin við sölugengi Seðlabanka Íslands á tilteknum erlendum gjaldmiðlum eins og áður sé lýst, sem einnig bendir ótvírætt til að þau séu í íslenskum krónum, enda engin þörf á að kveða á um gengistryggingu ef lán væri í raun í erlendri mynt, svo sem varnaraðili haldi fram að samningarnir kveði á um. Slík verðtrygging skuldbindinga í íslenskum krónum sé ólögmat samkvæmt áður nefndum ákvæðum laga nr. 38/2001. Að þessu virtu skipti hvorki máli þótt staðhæfing um erlent lán hafi komið fram í fyrirsögn lánssamninga né yfirlýsing sóknaraðila um að skulda í erlendum gjaldmiðlum jafnvirði tiltekinnar fjárhæðar í íslenskum krónum. Sóknaraðili bendir sérstaklega á að dómurinn taldi mestu máli skipta að lánsfjárhæð hefði í öllum tilvikum verið tilgreind í íslenskum krónum og skilmálar lánssamninga hafi borið greinilega með sér að um gengistryggingu væri að ræða, en staðhæfing um erlent lán í fyrirsögn þeirra breyttu engu um þá niðurstöðu. Sambærileg sjónarmið hafi verið lögð til grundvallar í málum nr. 30/2011 og nr. 31/2011 þar sem tilgreining lánsfjárhæðar í íslenskum krónum hafi verið talin skipta mestu máli þrátt fyrir orðalagið „fjölmýntalán“ í fyrirsögn lánssamnings.

Enn fremur vísar sóknaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 386/2012. Þrátt fyrir að í fyrirsögn láns hafi verið meðal annars vísað til lánveitingar í erlendum gjaldmiðlum hafi verið talið meira máli skipta að eina tilgreining lánsfjárhæðar í viðkomandi lánssamningi hafi verið í íslenskum krónum, og hafi hann því verið talinn fela í sér skuldbindingu í íslenskum krónum. Þá hafi sérstaklega verið tekið fram að ekki þyrfti að líta til þess hvernig málsaðilar efndu skuldbindingar sínar í raun, en þau atriði gætu að auki að engu leyti hnigið að annarri niðurstöðu. Sambærileg rök hafi einnig verið lögð til grundvallar niðurstöðu héraðsdóms sem staðfest hafi verið með dómi Hæstaréttar í máli nr. 189/2013.

Loks vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 140/2014 þar sem niðurstaðan hafi verið á sömu leið. Í því tilviki hafi verið staðhæft í yfirskrift láns að það væri í „erlendum myntum“ og einnig hafi legið fyrir að um langt árabíl höfðu afborganir af láninu verið greiddar með skuldfærslu af reikningum lántakanda í erlendum gjaldmiðlum. Þrátt fyrir þetta hafi verið ýmis önnur einkenni lánsins svo sem tilgreining lánsfjárhæðar í íslenskum krónum og skilmálar um gengisviðmiðun talin vega þyngra og hafi því verið fallist á að lánið væri bundið ólögmatrí gengistryggingu. Sérstaklega hafi verið tekið fram í dómsorði Hæstaréttar að engu breytti þótt lánveitandi hefði einhliða gefið út kaupnótu vegna gjaldeyrisviðskipta í tengslum við lánveitinguna.

Þau sjónarmið sem hér hafa verið rakin má að mati sóknaraðila draga saman þannig að tilgreining fjárhæðar í íslenskum krónum sé höfuðatriði, ásamt því hvort samningur kveði berum orðum á um gengistryggingu. Hins vegar skipti minna máli hvort staðhæfing um lán í erlendri mynt komi fram í fyrirsögn lánssamnings eða tilvísun til erlendra gjaldmiðla að öðru leyti. Enn fremur þurfi ekki endilega að ráða úrslitum hvort samningur hafi í raun verið efndur með greiðslum í erlendum gjaldmiðlum ef skuldbindingin sjálf hafi eingöngu verið tilgreind í íslenskum krónum og hafi það greinilega borið með sér að vera gengistryggt.

Atvik í máli þessu sé þannig vaxin að umrætt lán nr. X hafi borið mun fleiri og sterkari einkenni þess að vera gengistryggt lán í íslenskum krónum heldur en

raunverulegt lán í erlendum gjaldmiðli. Eins og hafi komið fram í greiðsluáætlun lánsins hafi verið um að ræða neytendalán í skilningi laga nr. 121/1994 og verði því að hafa reglur um neytendavernd í huga við túlkun samningsins. Um það megi til að mynda vísa til b-liðs 36. gr. samningalaga nr. 7/1936 þar sem gerð sé krafa um skýrleika samninga við neytendur, og segir jafnframt að allan vafa sem hafi komið upp um merkingu slíks samnings skuli túlka neytanda í hag. Einnig vísast til 5. gr. sbr. 9. gr. laga nr. 57/2005 um bann við röngum eða villandi upplýsingum um eðli og einkenni vöru eða þjónustu og lögbundin réttindi neytenda. Sóknaraðili telur þær reglur leiða til þess að varnaraðili verði að bera hallann af öllum óskýrleika í umræddum lánssamningi.

Eins og fyrr segir byggir sóknaraðili kröfu sína á því að hið umþrætta lán nr. X hafi raunverulega verið í íslenskum krónum, bundið ólögmati gengistryggingu, og þar af leiðandi eigi sóknaraðili rétt á því að bera fyrir sig svokallaða fullnaðarkvittanareglu og krefjast endurgreiðslu á því sem ranglega hafi verið ofgreitt samkvæmt þannig leiðréttum endurútreikningi. Þar sem varnaraðili hafi hafnað því að leiðrétta lánið með þessum hætti, hafi sóknaraðili aflað slíks endurútreiknings enda sé það nauðsynlegt til að ákvarða fjárhæð endurkröfunnar. Sá útreikningur byggist alfarið á upplýsingum úr gögnum sem hafi stafað frá varnaraðila og forvera hans um greiðslur af láninu og geta sem slíkar talist vera ígildi fullnaðarkvittana. Útreikningurinn skiptist í tvö tímabil. Í fyrsta lagi frá lántökudegi þann 30. desember 2005 til og með gjalddaganum þann 1. febrúar 2011, en eftir það hafi varnaraðili hafist handa við endurútreikning lánsins á grundvelli bráðabirgðaákvæðis X í lögum nr. 38/2001. Á þessu tímabili séu þeir vextir sem greiddir hafa verið látnir standa óhaggaðir fyrir hvert vaxtatímabil, en tekið sé tillit til þeirra tímabila sem afborganir af láninu hafi verið frestað samkvæmt skilmálabreytingum með því að reikna vexti samkvæmt 4. gr. sbr. 18. gr. laga nr. 38/2001 fyrir þau tímabil. Frá samanlagðri fjárhæð höfuðstóls og höfuðstólsfærðra vaxta, dragist svo greiddar afborganir af höfuðstól. Í öðru lagi sé um að ræða tímabilið frá 1. febrúar 2011 til 5. júní 2014 þegar lánið hafi verið greitt upp. Á því tímabili séu reiknaðir vextir af eftirstöðvum lánsins samkvæmt 4. gr. laga nr. 38/2001 og þeir dregnir frá greiðslum sem inntar voru af hendi á tímabilinu en mismuninum hafi verið ráðstafað til afborgunar af höfuðstól. Útkoman sé á þá leið að þann 5. júní 2014 hafi verið ofgreiddar alls kr. 18.413.867 af láninu, og miðast endurkrafa sóknaraðila á hendur varnaraðila því við þá niðurstöðu.

Sem fyrr greinir skilaði sóknaraðili aftur inn viðbótarathugasemdum við málið þann 17. október 2016, þar sem sóknaraðili taldi að ný gögn hefðu borist sem kynnu að hafa þýðingu fyrir úrlausn máls þessa. Um sé að ræða skjöl frá þriðja aðila, C, sem veitt hafi leyfi til framlagningar skjalanna. Um sé að ræða skuldabréf sem sé á sama formi og skuldabréfið sem um sé deilt í máli þessu og með skilmálum sem séu nánast eins orðaðir, en varnaraðili hafi fallist á að meðhöndla lán C sem ólöglega gengistryggt lán. Þannig hafi varnaraðili sýnt ósamræmi í framkvæmd þrátt fyrir að þessi tvö lán séu næstum eins varðandi endurútreikning.

Sóknaraðili telur að sú háttsemi varnaraðila að hafna sér um leiðréttingu láns með tillit til dóma um gildi fullnaðarkvittana, þrátt fyrir að hafa í einhverjum öðrum tilvikum leiðrétt samskonar lán með slíkum hætti, ekki samræmast eðlilegum og heilbrigðum viðskiptaháttum, og að sú háttsemi sé í andstöðu við fyrirmæli 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Jafnframt telur sóknaraðili ljóst að slíkir viðskiptahættir séu óréttmætir og brjóti þar af leiðandi gegn 5. gr. laga nr. 57/2005 um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu. Þó svo að þessi atriði ein og sér ráði ekki úrslitum um túlkun á skilmálum skuldabréfs, styðji þau engu að síður kröfu sóknaraðila, sem byggist meðal annars á því að varnaraðila sé rétt að sýna af sér heilbrigða og eðlilega viðskiptahætti.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Til vara sé þess krafist að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili krefst þess að málinu verði vísað frá nefndinni sbr. 6. gr. samþykktar nefndarinnar. Í 6. gr. samþykktar er kveðið á um hvers konar mál nefndin fjalli ekki um. Samkvæmt e-lið greinarinnar fjallar nefndin ekki um mál sem eru það óljós, illa upplýst eða kröfur aðila svo óskýrar að þau eru ekki tæk til úrskurðar. Að mati varnaraðila sé kröfugerð sóknaraðila í heild svo óskýr að hún sé ekki tæk til úrskurðar. Þannig gerir sóknaraðili kröfu um „hæstu endurgreiðslu með dráttarvöxtum miðað við þá vexti sem tilgreindir eru á veðskuldabréfinu“ en í þessari kröfu virðist felast krafa um leiðréttingu á endurútreikningi á grundvelli sjónarmiða um fullnaðarkvittanir. Undir sama lið í kvörtun sóknaraðila, liðnum „Kröfur“ geri sóknaraðili sundurliðaða fjárkröfu samtals að fjárhæð kr. 29.349.230 m.v. 12. október 2015 „skv. neytendalánsendurútreikningur“ sem byggi á allt öðrum sjónarmiðum og grundvelli en fyrri krafa sóknaraðila. Þá hafi sóknaraðili lagt fram átta mismunandi útreikninga með kvörtun sinni án þess að tilgreina hverjir þeirra liggja til stuðnings kröfu hennar eða útskýra útreikningana. Virðist sóknaraðili leggja það í hendur nefndarinnar að meta hverjir útreikninganna séu réttastir. Sé þessi framsetning sóknaraðila afar villandi og hafi komið óhjákvæmilega niður á vörnum varnaraðila. Þá séu engar lagatilvísanir eða málsástæður í kvörtun sóknaraðila til stuðnings kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu og því sé ómögulegt fyrir varnaraðila að taka til varna í málinu. Loks sé dráttarvaxtakrafa sóknaraðila algjörlega vanreifuð. Telur varnaraðili að kröfugerð sóknaraðila sé svo óskýr að nefndin geti ekki orðað niðurstöðu sína í samræmi við hana. Að mati varnaraðila séu því skilyrði ákvæðis 1. ml. e-liðar 6. gr. samþykktar uppfyllt í málinu.

Verði ekki fallist á kröfu um frávísun málsins krefst varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Eins og að framan sé rakið sé kvörtun sóknaraðila og kröfugerð óskýr en af henni megi ætla að sóknaraðili krefjist þess annaðhvort að endurútreikningar á umræddu veðskuldabréfi verði leiðréttur á grundvelli sjónarmiða um fullnaðarkvittanir eða á grundvelli sjónarmiða um árlega hlutfallstölu kostnaðar, sbr. lög um neytendalán nr. 121/1994.

Í svari sínu við viðbótarathugasemdum sóknaraðila byggir varnaraðili á því að skuldbinding sóknaraðila samkvæmt veðskuldabréfinu hafi sannarlega verið í erlendri mynt og falli þess vegna utan gildissviðs VI. kafla laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, sbr. 1. mgr. 13. gr. laganna, þar sem kveðið sé á um að ákvæði kaflans taki eingöngu til skuldbindinga í íslenskum krónum. Lög nr. 38/2001 hafi ekki að geyma skilgreiningu á því hvað skuli teljast vera „skuldbinding um lánsfé í íslenskum krónum.“ Af því leiði að túlka verði skuldbindingu aðila í hvert og eitt skipti samkvæmt fyrirbyggjandi samningi og orðalagi hans. Við þá túlkun verði að horfa til grundvallarreglu samningaréttar um samningsfrelsi aðila, en af henni leiði m.a. að allar takmarkanir frá henni verði að túlka þröngt. Þá hafi því verið slegið föstu af Hæstarétti að við þetta mat þurfi fyrst og fremst að líta til forms þess gernings sem liggi til grundvallar skuldbindingunni. Hafi rétturinn lagt á það áherslu að hér skipti einkum máli hvernig sjálf skuldbindingin sé tilgreind í viðkomandi löggerningi. Sé lánsfjárhæð tilgreind á forsíðu lánsamnings í erlendri mynt hafi Hæstiréttur þannig talið að þeir samningar séu um skuldbindingu í erlendri mynt. Sé formsskilyrðinu ekki fullnægt þannig að í lánsamningi eða skuldabréfi sé getið um lánsfjárhæðina sem jafnvirði

íslenskra króna og aðeins getið um hlutföll hinna erlendu mynta hafi Hæstiréttur horft til þess hvernig aðilar samningsins efndu samningsskyldur sínar.

Í tilviki því sem hér er til úrlausnar liggi fyrir að yfirskrift veðskuldabréfsins var „Veðskuldabréf/Fasteignalán í erlendri mynt“ auk þess sem vaxtakjör hafi verið í samræmi við það að um erlent lán væri að ræða. Þá hafi lánsfjárhæðin verið greidd út í japönskum jennum inn á gjaldeyrisreikning sóknaraðila nr. Y, sbr. kaupnótu og reikningsyfirlit sem hafi fylgt með kvörtun sóknaraðila. Í þessu samhengi mótmælir varnaraðili því sem fram hafi komið í kvörtun sóknaraðila að kaupnótan hafi sýnt fram á gjaldeyrisviðskipti. Varnaraðili millifærði þvert á móti japönsk jen af eigin reikningi inn á gjaldeyrisreikning sóknaraðila og því hafi engin kaup á gjaldeyri fyrir íslenskar krónur átt sér stað. Í þeim tveimur viðaukum sem gerðir hafi verið við veðskuldabréfið 27. október 2008 og 26. febrúar 2009 í því skyni að breyta skilmálum þess um gjalddaga höfuðstóls og vaxta hafi í báðum tilvikum verið tilgreindar eftirstöðvar lánsins í japönskum jennum en jafnvirðis eftirstöðva þeirra í íslenskri mynt hafi ekki verið getið. Hafi viðaukarnir veitt vísbendingar um það viðhorf samningsaðila að lánið hafi verið veitt í japönskum jennum og sé það til samræmis við það hvernig lánsfjárhæðin hafi verið greidd til sóknaraðila. Að þessu gættu geti það ekki ráðið úrslitum að sóknaraðili hafi óskað eftir því með skuldfærslubeiðni að íslenskur tékkareikningur sóknaraðila hjá varnaraðila yrði skuldfærður fyrir afborgunum og vöxtum lánsins enda hafi sóknaraðili efnt skyldur sínar með greiðslu í japönskum jennum fram til október 2008, líkt og áður hafi verið rakið.

Framangreindu til stuðnings vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar máli nr. 337/2012. Þar taldi dómurinn að ætlan samningsaðila hefði verið sú að greiðslur á gjalddaga lánsins yrðu í íslenskum krónum, svo sem raunin varð að því leyti sem greiðslur hafi verið inntar af hendi. Hins vegar hefði lánsfjárhæðin verið greidd út í evrum auk þess sem eftirstöðvar lánsins hefðu í öllum tilvikum verið tilgreindar í evrum í þeim fimm viðaukum sem gerðir höfðu verið við lánssamninginn. Veittu viðaukarnir vísbendingu um það viðhorf samningsaðila að lánið hefði verið veitt í evrum og væri það til samræmis við það hvernig lánsfjárhæðin hefði verið greidd til lántaka. Að því gættu réði það ekki úrslitum að lántakanum hefði samkvæmt samningnum verið heimilt að inna afborganir af hendi í íslenskum krónum. Hafi því þannig hafnað að lánið færi í bága við 14., sbr. 13. gr. laga nr. 38/2001.

Varnaraðili vísar einnig til dóms í máli nr. 3/2012. Þar hafi meirihluti Hæstaréttar komist að þeirri niðurstöðu að um lögmætt erlent lán hefði verið að ræða með vísan til heitis lánssamningsins sem var „lánssamningur í erlendum myntum“, tilgreiningar lánsfjárhæðarinnar sem hafi verið tilgreind „að jafnvirði íslenskar krónur í erlendum myntum“ og tilgreiningar vaxta, auk tilhögunar útborgunar lánsfjárhæðarinnar og greiðslu afborgana og vaxta, enda hafi verið talið sýnt að samningsaðila hefðu báðir efnt skyldur sínar með því að fjárhæðir í erlendum gjaldmiðlum skiptu um hendur. Þá vísar varnaraðili jafnframt til dóms Hæstaréttar í máli nr. 332/2012.

Að mati varnaraðila sé ljóst, samkvæmt framangreindu, að umþrætt veðskuldabréf hafi verið um gilt lán í erlendum gjaldmiðli, hvort sem litið sé til texta eða framkvæmdar bréfsins. Beri því að hafna kröfu sóknaraðila þess efnis að endurútreikningur á umræddu veðskuldabréfi verði leiðréttur á grundvelli sjónarmiða um fullnaðarkvittanir.

Þá mótmælir varnaraðili kröfu sóknaraðila sem grundvallast á „neytendalánsendurútreikningi“ sem vanreifaðri. Sé það algjörlega órökstutt í kvörtun sóknaraðila við hvaða málsástæðu og forsendu þeir útreikningar sóknaraðila styðjast. Af útreikningum megi þó ætla að þeir miðist við árlega hlutfallstölu kostnaðar, sbr. 2. ml.

2. mgr. 14. gr. laga nr. 121/1994 um neytendalán, en ákvæðið kveði á um að sé árleg hlutfallstala kostnaðar, sbr. 5. tl. 1. mgr. 6. gr. laganna, of lágt reiknuð sé lánveitanda óheimilt að krefjast heildarlántökukostnaðar sem gæfi hærri árlega hlutfallstölu kostnaðar. Hafnar varnaraðili útreikningum sóknaraðila á þessum grundvelli og bendir á að taka verði mið af því að í samræmi við 12. gr. laganna hafi árlega hlutfallstala kostnaðar verið miðuð við þá forsendu að vextir yrðu óbreyttir til loka lánstímans enda þótt lánið samkvæmt veðskuldabréfinu væri með breytilegum vöxtum og það hafi heimilað breytingu á vaxtaálagi. Jafnframt vísar varnaraðili til þess að samkvæmt 11. gr. laganna skuli árleg hlutfallstala kostnaðar reiknuð út á þeim tíma sem lánssamningur hafi verið gerður. Við útreikning á henni skuli þannig ekki tekið tillit til hugsanlegra vanefnda á samningi né breytinga sem verða kunna á samningnum. Líkt og að framan sé rakið hafi varnaraðili endurreiknað veðskuldabréfið á grundvelli bráðabirgðaákvæðis X í lögum nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, sbr. lög nr. 151/2010, þ.e. miðað við lægstu óverðtryggðu vexti sem Seðlabanki Íslands birtir samkvæmt 10. gr. laga nr. 38/2001. Hafi sóknaraðili í kjölfarið undirritað viðauka við veðskuldabréfið, dags. 25. mars 2011 um endurútreikning höfuðstóls þess. Með umræddri lagabreytingu hafi því þær forsendur sem lágu til grundvallar útreikningi á árlegri hlutfallstölu kostnaðar breyst á þeim tíma sem veðskuldabréfið hafi verið gert. Það geti á hinn bóginn ekki haft þau áhrif að árleg hlutfallstala kostnaðar teljist hafa verið of lágt reiknuð í skilningi 2. ml. 2. mgr. 14. gr. laga nr. 121/1994 um neytendalán.

Loks mótmælir varnaraðili dráttarvaxtakröfu sóknaraðila sem vanreifaðri. Geti óljósar kröfur sóknaraðila á fyrri stigum ekki á nokkurn hátt talist vera kröfubréf sem stofnað geti til fjárkröfu þar sem í þeim hafi hún ekki krafið varnaraðila um tiltekna fjárhæð, sbr. 3. mgr. 5. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu. Fyrri kröfur sóknaraðila hafi m.ö.o. ekki á nokkurn hátt verið þannig að sóknaraðili hafi krafið varnaraðila með réttu um greiðslu. Varnaraðili telur að upphafstími vaxta geti aldrei orðið fyrr en mánuði frá uppkvaðningu úrskurðar nefndarinnar í samræmi við 9. gr. laga nr. 38/2001.

Þá mótmælir varnaraðili því sem fram kemur í athugasemdum sóknaraðila dags. 17. október 2016, að varnaraðili hafi leiðrétt endurútreikning sams konar lána og láns sóknaraðila með hliðsjón af reglunni um fullnaðarkvittanir. Varnaraðili bendir á að við mat á því hvort skuldbinding sé í erlendra mynt eða skuldbinding um lánsfé í íslenskum krónum þurfi að túlka skuldbindingu aðila í hvert og eitt skipti. Enda þótt Hæstiréttur hafi slegið því föstu að við matið þurfi fyrst og fremst að horfa til forms þess gernings sem liggi til grundvallar skuldbindingunni, hafi rétturinn einnig bent á að sé formskilyrðinu ekki fullnægt þannig að í lánssamningi eða skuldabréfi sé getið um lánsfjárhæð sem jafnvirði íslenskra króna og aðeins getið um hlutföll erlendra mynta, þurfi að horfa til þess hvernig aðilar samningsins efndu samningsskyldur sínar.

Með vísan til þagnarskylduákvæðis 58. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki sé starfsmönnum varnaraðila óheimilt að veita sóknaraðila upplýsingar um viðskipta- og einkamálefni varðandi hitt skuldabréfið, útgefið af C, samkvæmt skýru leyfi hans, t.d. samkvæmt umboði. Sóknaraðili hafi skilað inn umboði frá C til nefndarinnar en samkvæmt skýru orðalagi þess nái umboðið eingöngu til notkunar afrits af veðskuldabréfi hans. Þannig heimili umboðið sóknaraðila eingöngu að „nota“ þau gögn sem C veitti henni afrit af en heimilar sóknaraðila ekki að fá í hendur öll gögn og upplýsingar sem varða umrætt veðskuldabréf. Varnaraðila sé því óheimilt að veita sóknaraðila upplýsingar um hvernig útgreiðslu láns til C og afborgunum hans af því hafi verið háttað en þær upplýsingar séu grundvallaratriði fyrir samanburð á skuldbindingu sóknaraðila annars vegar og Bjarka hins vegar.

Hins vegar mótmælir varnaraðili því að ósamræmi hafi verið í framkvæmd endurútreiknings hjá varnaraðila og fullyrðir að neytendur sem hafi gert sams konar samninga við bankann hafi hlotið sambærilega meðferð við uppgjör þeirra og að bankinn hafi starfað í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti og venjur á fjármálamarkaði. Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili að hafna beri kröfum sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að því hvort lán sem sóknaraðili tók hjá varnaraðila sé lán í erlendri mynt eða gengistryggt lán.

Sóknaraðili krefst sóknaraðili endurgreiðslu frá F að fjárhæð kr. 18.413.867 vegna ólöglegs erlends láns sem hún tók árið 2005 til 40 ára.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá skv. e-liðar 6. gr. samþykktar nefndarinnar vegna vanreifunar á kröfugerð.

Málatilbúnaður sóknaraðila er alls ekki eins skýr og æskilegt væri. Á það einkum við um upphaflegt erindi hennar til nefndarinnar, en það var yfir 200 síður að lengd með fylgiskjöllum, en erfitt var að henda reiður á kröfum, málsástæðum og þeim skjöllum sem áttu að styðja við þær. Að fenginni greinargerð varnaraðila hefur sóknaraðili skilað inn ítarlegum athugasemdum og lagfært kröfugerð sína. Telur nefndin að þessi lagfæring sóknaraðila dugi til þess að leysa megí úr endanlegri kröfu hennar, enda hefur varnaraðili brugðist við henni með frekari málatilbúnaði af sinni hálfu. Lítur nefndin svo á að sóknaraðili geri þá fjárkröfu sem að ofan greinir og styðji hana við þá málsástæðu að hún eigi rétt á að lán hennar sé endurreiknað með hliðsjón af þeim sjónarmiðum sem lögð hafa verið til grundvallar í dómaframkvæmd og lúta að því að þeir sem greitt hafa af ólöglega gengistryggðum málum í íslenskum krónum geti, að ákveðnum skilyrðum uppfylltum, krafist endurreiknings þeirra þannig að litið sé svo á að þeir hafi gert ákveðna gjalddaga upp, þannig að ekki komi til endurreikningur þeirra til hækkunar eftir á. Sjónarmið í upphaflegu erindi sem lúta að neytendavernd og byggja á því að kröfuhafinn sé bundin við upphaflegar áætlanir um hlutfallstölu kostnaðar fá ekki stuðning af dómum og lítur nefndin svo á að endanleg krafa sóknaraðila styðjist ekki við þau.

Hvorki sóknar- né varnaraðili hefur lagt fram dómsniðurstöðu um atvik sem eru að öllu leyti eins og í þeim lánasamningi sem hér er deilt um. Telur nefndin rétt að áréttast eins og hér stendur á að hún telur dómafordæmi ekki veita afdráttarlaus svör um hvernig túlka beri lánssamninginn að þessu leyti. Þau atriði sem nefndin telur skipa mestu máli varðandi matið á því hvort um var að ræða löglegt lán í japönskum jenum eða ólögmætt gengistryggt lán í íslenskum krónum eru þessi:

Í veðskuldabréfinu kemur fram að sóknaraðili viðurkennir að skulda jafnvirði 26.000.000 íslenskra króna. Þá kemur fram að höfuðstóll skuldarinnar breytist í hlutfalli við breytingar á sölugengi hvernar myntar eins og það var tveimur dögum fyrir útborgunardag til fyrsta gjalddaga og síðan í hlutfalli við breytingar á sölugengi myntanna á milli gjalddaga. Þrátt fyrir þetta kemur bæði fram í yfirskrift bréfsins að það sé „Fasteignalán í erlendri mynt“ og einnig að það sé „gengistryggt“.

Hæstiréttur hefur fellt allnokkra dóma þar sem fjallað er um lánasamninga með þessu orðalagi og hefur verið litið svo á að orðalag í samningi um skuldbindingu í þessari mynd dygði ekki eitt og sér til að komast að niðurstöðu, heldur yrði jafnframt í því sambandi að líta einkum til þess hvernig aðilar samnings hafi í raun efnt hann hvor fyrir sitt leyti, sbr. Hrd. 386/2012. Í þeim dómi er raunar einnig byggt á því sjónarmiði

að þar sem eina fjárhæðin, sem beint eða óbeint var tilgreind í lánessamningnum, var í íslenskum krónum gæti engum vafa verið háð að hann tók eingöngu til skuldbindingar í þeim gjaldmiðli. Þessi röksemd á þó ekki fyllilega við um þann lánessamning sem hér um ræðir því óbeint var skuldbindingin tilgreind sem jafngildi ákveðinnar fjárhæðar í jenum.

Þegar litið er til þess hvernig lánessamningurinn var efndur verður að telja að einhliða ákvörðun lánveitandans um að stofna gjaldeyrisreikning í nafni lántakans til að leggja andvirði lánsins inn á geti ekki ein og sér ráðið úrslitum þegar metið er hvaða skilningur var uppi á milli aðila um hvað verið var að lána. Þegar greitt var af láninu voru keypt jen og þeim ráðstafað til greiðslu lánsins. Vegna þeirrar þýðingar sem framkvæmdin að þessu leyti hefur fyrir niðurstöður mála, er ekki unnt að byggja niðurstöðu máls þessa á því að annar sambærilegur lánasamningur sem sóknaraðili hefur lagt fram hafi verið metinn sem lán í erlendri mynt. Þá benda þeir samningar sem síðar voru gerðir um skilmála lánsins eindregið til þess að litið hafi verið á lánið sem lán í erlendri mynt, a.m.k. á þeim tíma sem þeir voru gerðir.

Þegar á allt ofangreint er litið, telur nefndin ekki að unnt sé að krefjast þess á grundvelli fyrirliggjandi dómafordæma að umrætt lán sæti endurreikningi. Er því óhjákvæmilegt að hafna kröfu sóknaraðila og koma þá ekki til álita sjónarmið sem varða sjálfa útreikningana eða hvort önnur skilyrði þess að krefjast megi uppgjörs á grundvelli sjónarmiða um fullnaðarkvittanir séu fyrir hendi.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur F, er hafnað.

Reykjavík, 2. desember 2016.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Oddur Ólason

Hrannar Már Gunnarsson
Unnur Erla Jónsdóttir